Poliomyelitis – choroba, przed którą chronią szczepienia

Data aktualizacji
2025-08-19

Poliomyelitis (popularnie zwana polio) ma kilka nazw: nagminne porażenie dziecięce, wirusowe zapalenie rogów przednich rdzenia kręgowego lub choroba Heinego-Medina. Jest ostrą chorobą zakaźną, którą wywołują 3 typy poliowirusów. Zachorowanie spowodowane przez jeden typ nie chroni przed pozostałymi typami.

Po dostaniu się do ośrodkowego układu nerwowego, poliowirusy mogą uszkodzić nerwy, a w konsekwencji prowadzić do niedowładu lub porażenia mięśni. Choroba może spowodować trwałą niepełnosprawność lub śmierć. Głównie dotyka dzieci do 5 roku życia.

> **Nie ma lekarstwa na tę chorobę. Obecnie przed epidemiami chronią powszechne szczepienia. Zanim zostały wprowadzone, poliomyelitis powodowała na świecie tysiące zgonów rocznie i kilkanaście tysięcy przypadków trwałego inwalidztwa u dzieci w wieku szkolnym.**

Dzięki wieloletnim masowym szczepieniom, ryzyko zachorowania na poliomyelitis w Polsce jest bliskie zeru. Dopóki jednak występują zachorowania w niektórych regionach Azji, istnieje ryzyko wprowadzenia wirusów do Europy. Wtedy niezaszczepione dzieci mogą zachorować. Jeśli przerwalibyśmy szczepienia, mielibyśmy gwarancję powrotu epidemii polio.

> **Dopóki istnieją zachorowania gdzieś na świecie, konieczne jest kontynuowanie szczepień, aby nie dopuścić do powrotu choroby.**

Jak można się zakazić

Poliomyelitis występuje tylko u ludzi i należy do tzw. chorób „brudnych rąk” – zakażenia szerzą się w wyniku nieprzestrzegania zasad higieny.

Do zakażenia dochodzi głównie:

- drogą pokarmową
- drogą kropelkową, np. podczas kaszlu, kichania i mówienia
- przez bliską styczność z zakażonym człowiekiem,
- przez przedmioty skażone wirusem znajdującym się w wydzielinach z gardła lub kałem
- przez żywność lub wodę zanieczyszczoną ściekami.

Okres wylęgania choroby wynosi od 3 do 35 dni, w tym:

- od 3 do 6 dni dla postaci bez porażeń
- od 7 do 21 dla postaci porażennej.

Najbardziej zakaża chory przez kilka dni przed pojawieniem się pierwszych objawów choroby do 3-4 tygodni po ich wystąpieniu. Chorzy wydalają wirusy z kałem nawet do 6 tygodni.

Objawy występują zwykle po 7-14 dniach od infekcji.

Jak się objawia choroba

Objawy poliomyelitis mogą przypominać inne choroby wirusowe. Można odczuwać niespecyficzne objawy, jak:

- niewysoka gorączka i zapalenie gardła
- ból głowy
- poczucie ogólnego rozbicia
- nieżyt żołądkowo-jelitowy
- uczucie sztywności karku i pleców.

Choroba wywołuje m.in.:

- aseptyczne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, niekiedy z parestezjami, jak mrowienie i drętwienie
- nagłe wystąpienie asymetrycznego niedowładu wiotkiego
- trwałe porażenie
- zajęcie nerwów czaszkowych i niewydolność mięśni oddechowych.

> **U części chorych wirusy nieodwracalnie niszczą komórki nerwowe odpowiadające za unerwienie mięśni, co prowadzi do ich trwałego porażenia. U 1 na 200 zakażonych występują nieodwracalne porażenia. Wśród 5-10% osób z porażeniami dochodzi do porażenia mięśni oddechowych i zgonu.**

Przebieg choroby

Zakażenia poliowirusami mają różnorodny przebieg: od bezobjawowych (95% wszystkich zakażeń), łagodnych, poprzez zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, aż do ciężkich zachorowań porażennych.

Najbardziej narażeni na wystąpienie ciężkich porażeń są:

- starsze dzieci
- dorośli
- kobiety w ciąży.

Porażenia narastają w ciągu pierwszych, kilku dni. Pojawia się wtedy gorączka. Najczęściej mają charakter trwały, ale u części chorych mogą ustąpić samoistnie po kilku tygodniach lub miesiącach. Porażeniu może ulec każda część ciała. Porażenia są przeważnie niesymetryczne, ale mogą objąć także obie kończyny górne lub dolne, a czasem – cztery kończyny i niektóre mięśnie tułowia.

- We wczesnej fazie choroby porażenie mięśni oddechowych lub jego powikłania mogą być przyczyną zgonu.

Po wielu latach od zakażenia u niektórych chorych może dojść do tzw. zespołu post-polio, czyli narastających porażeń mięśni.

Szczepionka uodparnia na całe życie

Szczepionka przeciw poliomyelitis zawiera inaktywowane (zabite) poliowirusy . Jest podawana podskórnie lub domięśniowo.

> **W Polsce szczepienia przeciwko poliomyelitis są obowiązkowe, czyli finansowane z budżetu Ministra Zdrowia.**

Wykonuje się je jako szczepienia:

- podstawowe:
  - pierwotne w 3-4 i 5-6 miesiącach życia
  - uzupełniające w 16-18 miesiącu życia
- przypominające w 6 roku życia.

W szczepieniu podstawowym podaje się podskórnie lub domięśniowo poliwalentną szczepionkę IPV (1,2,3 typ wirusa). Powinny być podawane 6-8 tygodni od poprzedniej dawki.

Aby uzyskać pełną ochronę dziecka, trzeba podać 4 dawki szczepionki. Po pełnym cyklu szczepień odporność na zachorowanie utrzymuje się do końca życia.

> **Od 1 kwietnia 2016 r. w Polsce szczepienia przeciw poliomyelitis realizowane są jedynie inaktywowaną szczepionką IPV.**

Po szczepieniu bardzo rzadko występują odczyny miejscowe, jak: lekkie zaczerwienienie, ból, stwardnienie lub obrzęk w miejscu wstrzyknięcia. Ustępują po 1-2 dniach. U niektórych dzieci i dorosłych po podaniu szczepionki mogą wystąpić objawy nieswoiste, jak: bóle głowy, wymioty, biegunka.

Czy trzeba szczepić dorosłych

Prawie wszystkie osoby dorosłe w zostały zaszczepione przeciw poliomyelitis w dzieciństwie. Jednak osoba dorosła powinna uzupełnić szczepienie, jeśli:

- podejrzewa, że jest niezaszczepiona lub niecałkowicie zaszczepiona, szczególnie jeśli podróżuje do regionów świata, gdzie poliomyelitis występuje
- jest pracownikiem laboratoryjnym i pracuje z poliowirusami
- jest pracownikiem ochrony zdrowia i zetknęła się z chorym lub podejrzanym o zachorowanie na poliomyelitis
- jest całkowicie zaszczepiona, ale podróżuje do kraju, gdzie występują zachorowania na poliomyelitis (wywołane wirusem dzikim lub szczepionkowym) – powinna przyjąć dawkę przypominającą szczepionki.

O zasadności szczepienia i podania dawki przypominającej decyduje lekarz.

Wiarygodne informacje o szczepieniach znajdziesz na stronie **szczepienia.info**.

Przeczytaj magazyn „Ze Zdrowiem” nr 15.

Przeczytaj także

Dlaczego szczepimy się przeciw błonicy

Błonica, określana też jako dyfteryt, krup lub dławiec, jest ostrą i ciężką chorobą zakaźną. Dzięki powszechnym szczepieniom nie występuje już w Polsce, ale nadal trzeba szczepić przeciw niej dzieci i pamiętać o szczepieniach przypominających dorosłych

Choroby zakaźne – koniecznie zaszczep swoje dziecko

Dzięki szczepieniom obowiązkowym niektóre choroby już nie występują lub mają ograniczony zakres. Pamiętaj o kalendarzu szczepień – to najlepsze zabezpieczenie Twojego dziecka przed groźnymi chorobami zakaźnymi i ich powikłaniami

Szczepienia profilaktyczne przeciwko HPV

Dostępne szczepionki przeciwko HPV mają działanie profilaktyczne. Uodporniają przeciw zakażeniu brodawczakiem ludzkim. Najlepiej podać szczepionkę dziewczynkom i chłopcom między 9 a 14 rokiem życia